

Asia: VN/23654/2021/

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapin hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistolain ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta.

Jatkossa viranomaisen on suunniteltava arkistointi osana tiedonhallintaa. Tämä vaatii kyllä tarkempia määräyksiä, ohjeita ja suosituksia Kansallisarkistolta, sillä viranomaisen on tehnyt aivan toisella tavalla arkistoinnin suunnittelua tähän asti ja tiedonhallintamallissa tiedot kuvataan tietoaineistotasolla eikä asiakirjatasolla (7 §).

Lakiin on uutena tulossa arvonmäärityksen perusteita, joiden nojalla viranomaisen on jatkossa tehtävä asiakirjojen arkistollisen arvon määrittäminen. Vaarana on, että resurssien vähäisyyden vuoksi tehtävä jää hoitamatta ja viranomaiset tekevät samasta tehtävästä erilaisia arvonmäärityksiä (toinen arvioi asiakirjat arkistoitavaksi ja toinen ei). Arkisto ja asianhallinta ei kykene ilman subtanssia tekemään arvonmääritystä. Arvonmäärityksessä tuodaan esille vielä, että etniseen vähemmistöön liittyvät asiakirjat voivat olla arkistointitarkoituksen näkökulmasta merkittäviä. Onko lainsäädännöllisesti sallittua erotella etnisiin perusteisiin asiakirjoja eri säilytysaikoihin? Esimerkiksi saamelaiset vähemmistökansana eivät ole yksimielisiä siitä, kuka on saamelainen, joten on kyseenalaista, että arkistossa voidaan heidän aineistot kyetä erottelmaan ja arkistomaan pysyvästi. (8 §)

Viranomaisen vastuu arkistoinnin toteuttamisesta ja arkiston ylläpidosta kohdistuu tietojärjestelmiin ja tiloihin, joiden on varmistettava asiakirjojen saatavuus, säilyminen ja turvallisuus. Arkiston ylläpidossa vaaditaan esim. arkiston olosuhteilta oikeaa lämpötilaa ja ilmankosteutta, oikeanlaista säilytyskoteloita jne. (11 §). Näitä viranomaiselle asetettuja velvoitteita valvoo Kansallisarkisto.

Valvonnan tarpeellisuuden yhdeksi perusteeksi nostetaan se, ettei arkistointia aina nähdä viranomaisessa keskeiseksi tehtäväksi, minkä johdosta se voi jäädä asianmukaisesti toteuttamatta säästösyistä. (22 §). Kuinka hyvinvointialue voi olla hallinnointivastuussa kunnilta siirtyvistä sote-aineistoista, jos aineistoja ei ole säilytetty Kansallisarkiston tilamääräyksen mukaisesti ja aineisto on järjestämättä ja seulomatta? Talous- ja henkilöstöressurssien vähäisyys saattaa hyvinvointialueet mahdollottoman haasteen eteen, jos sen tulee saattaa kuntien laiminlyömät arkistot lainmukaiseen kuntoon ja -tiloihin.

Pasanen Marjo
Lapin hyvinvointialue - Asianhallintapalvelut